ابن إسحاق

سيرة ابن إسحاق

ANKARA OKULU YAYINLARI

ISBN: 978-625-7387-13-2

376

İBN İSHÂK • Sîretü İbn İshak/İlk Siyer Kitabı

31

ANKARA OKULU

İslam Klasikleri 31

İBN İSHÂK

Sîretü İbn İshak

İlk Siyer Kitabı

ANKARA OKULU

Sîretü İbn İshâk

İlk Siyer Kitabı

İbn İshâk

Muhakkik
Muhammed Hamidullah

Çeviren
Selahattin Yıldırım

Ankara Okulu Yayınları
Ankara 2021

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN 9

ÖNSÖZ 11

GİRİŞ 15
İslam Peygamberi 16
İslam Öncesi Araplarda Tarih İlmi 19
Peygamber (sav.) Dönemi 21
Sahabe Dönemi 23
Müslümanlarda Tarih Kitaplarının Yazımı 26
Wüstenfeld'in Zikretmediklerinden Bazıları 30
İbn İshâk 31
Eğitim ve Öğretimi 35
İbn İshâk-Mâlik-Hişâm Arasında Çekişme 39
Metodu 45
Eserleri 48
Başka Bir Nüsha 51
Kitabın Şerh ve Tercümeleri 52
Kaynakça 54

SÎRETÜ İBN İSHÂK 57

BİRİNCİ BÖLÜM 59
Peygamberin Soyu 59
Abdülmuttalib'in Adağı 69
Abdullah b. Abdilmuttalib'in Evliliği 78
Peygamber'in (sav.) Doğumu 84
Himyerli Tübba' Olayı 88
Tübba'(n)ın Öldürülmesi 92
Fil Hâdisesi 96
Abdülmuttalib'in Vefatı 103

İKİNCİ BÖLÜM 107
Rahip Bahîrâ Olayı 107
Hatice bt. Huveylid Meselesi 113
Hahamların Kıssası 115
Selmân-ı Fârisî'nin (rh.) Müslüman Oluşu 120
Kâbe ile İlgili Rivayetler 127
Kâbe'nin İnşa Haberleri 137

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 163
Ali b. Ebî Tâlib'in (ra.) Müslüman Oluşu 172
Ebû Bekir es-Sıddîk'in (ra.) Müslüman Oluşu 174
Ebû Zer'in (ra.) Müslüman Oluşu 175
Muhacirlerin (ra.) Müslüman Oluşu 177
"*En Yakın Akrabalarını Davet Et!*" Ayeti 178
Zorluklar 187
Hz. Hamza'nın Müslümanlığı 204
Habeşistan Hicreti 207
Muhacir Listesi 209
Hz. Ömer'in Müslümanlığı 213
Aleni Kur'an Okuma 219

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 221
İşkenceler 221
Müşriklerle Tartışmalar 230
Kur'an'dan Cevaplar 236
Habeşistan'a Hicret 247
Muhacir Listesi 259
Peygambere Eziyetler 264
Kabilelere Davet 267
Ebû Tâlib'in Vefatı 272

BEŞİNCİ BÖLÜM 277
Hatice bt. Huveylid'in (ra.) Vefatı 277
Fâtıma'nın (ra.) Evlenmesi 280
Hz. Ömer ile Ümmü Gülsüm Evliliği 281
Ümmü Külsûm-Avn b. Cafer Evliliği 283
Zeyneb bt. Ali'nin Evliliği 284
Hz. Osman'ın Evliliği 286
Hz. Peygamber'in Evlilikleri 287
Sevde bt. Zem'a 287
Âişe bt. Ebî Bekir 288
Hafsa bt. Ömer 289
Zeyneb bt. Huzeyme 289
Ümmü Habîbe 290
Ümmü Seleme 290
Zeyneb bt. Cahş 293
Cüveyriye bt. Hâris 293
Safiye bt. Huyey 295
Meymûne bt. Hâris 296
Esmâ bt. Ka'b ve Amrete bt. Yezîd 297

Gıfâr Kabilesinden Bir Kadın 297
Kendini Hibe Edenler 298
Peygamber'in (sav.) Cariyeleri 300
Oğlu İbrahim 302
Alay Edenler ve Mucizeler 303
Rükâne b. Abdiyezîd Olayı 307
Peygamberliğin Delilleri 307
Ümmü Şerîk ed-Devsiyye'nin Müslüman Oluşu 315
Ebû Hureyre ed-Devsi'nin Müslüman Olması 317
Adî b. Hâtim'in Müslüman Olması 318
Cerîr b. Abdillah'ın Müslüman Olması 322
İsra Olayı 326

DIMEŞK NÜSHASI 333
[Bedirde Şehit Olan Sahabiler] 337
Zû Emer Gazvesi (H.3) 341
Karede Seriyyesi 345
[Ka'b b. Eşref'in Öldürülmesi] 346
[Uhud Gazvesi] 351

DİZİN 369

***SÎRETÜ İBN İSHÂK* ORİJİNAL METİN** 385

EDİTÖRDEN

Ankara Okulu Yayınları "İslam-Klasikleri" projesi üst başlığı kapsamında yayınlanan serinin otuz birinci (31.) kitabı olarak, "ilk siyer kitabı" unvanını elinde bulunduran ve İbn İshak tarafından telif edilmiş bir eser olan *Sîretü İbn İshâk*, adlı eseri Türkçe olarak neşrediyoruz.

Eser, sadece Hz. Peygamber dönemini anlatan ilk eserdir ve günümüze bazı bölümleri ulaşabilmiştir. Kendinden sonraki bütün siyercilere kaynaklık etmiş olan bu nadide eser, bu yönüyle araştırmacılar için değerli malzemeler sunmaktadır.

İlk dönemi güzellikleriyle, olumsuzluklarıyla olduğu gibi önünüze sermeye devam ediyoruz. Hz. Peygamber'in hayatına panoramik olarak yolculuk yapmak üzere sizi onun hayatını anlatan ilk müstakil kitapla baş başa bırakıyoruz…

Hayırlara vesile olması dileğiyle…

Mehmet Azimli[1]
Çorum-2021

1 Hitit Ün. İlahiyat Fak.

ÖNSÖZ

Bismillahirrahmânirrahîm

"Sîret" ve "Siyer" terimleri Hz. Peygamber'in (sav.) hayatı, hayatını konu edinen ilim dalı ve bu alanda yazılan eserler için kullanılmıştır. "Megâzî" ise Rasûlullâh'ın (sav.) gazve ve seriyyelerinin tarihine ve bu konuda yazılan kitaplara ad olmuştur. Megâzî kavramı aynı zamanda siyer kelimesinin eş anlamlısı olarak tek başına ve "siyer" terimi ile birlikte de kullanılmıştır. Hz. Peygamber'in (sav.) hayatının öğrenilmesi ve bilinmesi Kur'an'ı ve İslam'ı daha doğru ve daha iyi anlamak için vazgeçilmez olarak görüldüğünden sahabe neslinden itibaren Hz. Peygamber'in hayatı ile ilgili rivayetleri bir araya getirilmeye ve bu konuda eserler yazılmaya başlanmıştır.

Siyer ve Megâzî alanında eser yazan ilk âlimlerden birisi de tâbiînin öncülerinden olan Ebû Abdillah Muhammed b. İshâk b. Yesâr b. Hıyâr el-Muttalibî el-Kureşî el-Medenî'dir. İbn İshâk 80/699 yılında Medine'de dünyaya geldi. Ashabdan Enes b. Mâlik, Mahmud b. Rebî' ve Sehl b. Sa'd'ı gördü. Medine'de çocuk yaşta ilme yöneldi. Kâsım b. Muhammed b. Ebî Bekir ve Ebân b. Osman b. Affân gibi tâbîinin ileri gelen âlimlerinden hadis ilmi tahsil etti. Başta babası ve amcaları olmak üzere Âsım b. Ömer b. Katâde, Abdurrahman b. Hürmüz ve İbn Şihâb ez-Zührî gibi büyük âlimlerden Arap edebiyatı, tarih, hadis ve diğer bazı ilimleri tedris etti. İlim tahsili için muhtelif diyarlara yolculuk yaptı. Bu amaçla İskenderiye, Kufe, Rey, Cezîre ve Bağdat'a gitti. Bu yolculukların sonunda Bağdat'ta mukim iken 151/768 yılında orada vefat etti ve Hîzerân kabristanında defnedildi. Kaynaklarda İbn İshâk'a isnad edilen bazı eserlerden söz edilmektedir. Bu eserlerden birisi de *Sîre tü İbn İshâk* diye adlandırılan meşhur siyer kitabıdır.

İbn İshâk'ın *Sîre*'si tümüyle elimizde mevcut değildir. *Sîre*'sindeki bilgilerin birçoğunu İbn Hişâm'ın *es-Sîretü'n-Ne-*

beviyye'sinde ondan yapmış olduğu nakillerde buluyoruz. İbn Hişâm, bazı gerekçelerle İbn İshâk'ın eserini tenkîh ve ihtisar ederek yeniden düzenlemiştir. İbn Hişâm tarafından yapılan bu yeniden düzenleme, asıl kaynak olan İbn İshâk'ın eserine rağbeti azaltmış ve bunun neticesinde zaman içinde eserin bir kısmı kaybolmuştur. Bazı araştırmacılar tüm olumsuzluklara rağmen yok olmaktan korunan ve muhtelif kütüphanelerde bulunan eserin birtakım parçalarını bulup bir araya getirerek neşretmişlerdir. Günümüze kadar gelmeyi başaran bu eksik nüshaların bir araya getirilerek yapılan en önemli neşirleri Muhammed Hamidullah'ın, *Sîretü İbn İshâk el-müsemmâ bi-Kitâbi'l-mübtede' ve'l-meb'aş ve'l-megâzî* (Rabat, 1396/1976-Konya, 1401/1981) ile Süheyl Zekkâr'ın *Kitâbü's-siyer ve'l-megâzî* (Dımaşk, 1396/1976) adıyla yapmış oldukları neşirlerdir. Ahmet Ferîd el-Mezîdî isimli araştırmacı ise eseri *es-Sîretü'n-Nebeviyye li İbn İshâk* (Beyrut, 2004) adıyla iki bölüm halinde yayınlamıştır. Birinci bölümde eserin elde bulunan yazmalarını derç ederken ikinci bölümde ise eksik kısımları İbn Hişâm'ın İbn İshâk'tan yaptığı nakillerle tamamlamıştır. Bizler eseri tercüme ederken Muhakkik Muhammed Hamidullah'ın yapmış olduğu neşri esas almayı uygun gördük. Bunda onun esere yazmış olduğu mukaddimenin payı büyüktür. Hamidullah hoca, mukaddimesinde İbn İshâk'ın hayatı, *Sîre'nin* özellikleri, bazı müsteşriklerin Hz. Peygamber (sav.) ile ilgili fikirlerini, Araplarda tarih yazımı, eserin bulunup tahkik edilmesi sürecini ve diğer bazı hususlarla ile ilgili önemli tespitler ve bilgiler vermiştir. Hamidullah'ın esere yazdığı mukaddime önemli bir değere sahip olduğundan bizim İbn İshâk ve eseri ile ilgili ayrıca ayrıntılı bilgi vermemize ihtiyaç kalmamıştır. Bunun yerine Hamidullah hocanın tahkiki ile ilgili bazı bilgileri ve tercümede takip ettiğimiz yöntemi özet olarak zikretmeyi uygun gördük.

Muhammed Hamidullah, eserini altı bölüm halinde ve her bir rivayete numara vererek neşretmiştir. Eserin sonuna bir mukayese cetveli eklemiştir. Bu cetvelde İbn İshâk'ın eserindeki bütün paragrafları İbn Hişâm'ın *es-Sîretü'n-Nebeviy-*

ye'sindeki aynı konular ile karşılaştırmıştır. Bu cetvel sayesinde İbn İshâk'ın eserinde yer alıp da İbn Hişâm'ın kitabında bulunmayan haberleri ve bu haberlerin karşılaştırılması yapılabilir. Hamidullah ayrıca ayet, şiir ve özel isimler indeksi ile içindekiler bölümünü eserin sonuna ilave etmiştir.

Sîre'nin Muhammed Hamidullah ve Süheyl Zekkâr tahkiki daha önce başka mütercimler tarafından tercüme edilmiştir. Biz de *Sîre'nin* Hamidullah tahkikini yeniden tercüme ettik. Burada "Bir eserin üçüncü defa tercüme edilmesine ne gerek vardı?" diye bir soruya cevap vermemiz beklenir. Buna Muhammed Hamidullah'ın mukaddimesindeki şu tespit ile cevap vermek yerinde olacaktır: "Sonradan gelenler öncekilerde birtakım eksikler bulur." Bu husus ilmî gelişmenin en önemli etkenlerindendir. Yapılanlarla yetinmemek, üzerine bir şeyler eklemek, tekâmül için vazgeçilmezdir. Yapılan tercümeler karşılaştırıldığında ne demek istediğimiz daha net olarak ortaya çıkacaktır. Bunları ifade ederken tercümemizin çok mükemmel olduğu iddiasında değiliz. Fakat bazı yanlışların tekrar edilmemesi için azami derecede dikkat ettiğimizi ve müellifin söylemediklerini ona söyletmemek için çok çaba sarfettiğimizi söyleyebiliriz. Bu nedenle önceki tercümeleri de yeri geldikçe gözden geçirmiş olduk.

Sîre'deki şiirler, eserin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Muhammed Hamidullah'ın da belirttiği üzere bu şiirler isnad edilen şahıslara ait olmadığı gerekçesiyle İbn Hişâm tarafından eserine alınmamıştır. Yaptığımız araştırmalara göre İbn Hişâm bu iddiasında haklıdır. Çünkü Ebû Tâlib ve diğer bazı şahıslara isnad edilen şiirlerin içeriği tahlil edildiğinde bazı cümlelerin ayet ve hadislerden mülhem oldukları görülecektir. Bu kişiler ise İslam'ın ilk yılları sayılan erken dönemde Müslüman olmadan ölüp Kur'an'ın nüzulüne ya yetişmemiş ya da çok azına kavuşmuşlardır. Dolayısıyla bu türden şiirlerin çoğu birileri tarafından isnad edilen kişilerin dili ile söylenmiş ve onların hallerine uygun olarak üretilmiş olması ihtimal dâhilindedir. Bundan dolayı da söz konusu şiirlerin en az bir kısmının edebî sanattan uzak olduğu, meramı iyi

ifade edemediği, bir konudan diğerine atladığı ve cümleleri arasında bir ahengin olmadığı açıkça görülmektedir. Şiirlerin bu yapısının örnek ile tespiti, akademik bir çalışmaya konu olacak niteliktedir. Bizler *Sîre'de* geçen bu şiirlerin tercümesinde İbn Ebi'r-rekb diye tanınan Ebû Bekr Musab b. Muhammed'in *el-İmlâü'l-muhtasar fî garîbi's-siyer* adlı eserinden yararlandık. Aynı zamanda nüshalar arasındaki farklara bakarak uygun kelime ve cümleleri şiirlerin tercümesine yansıttık. *Sîre*'de bizden önce yapılan tercümelerdeki en büyük hatalar bu şiirlerde vuku bulmuştur.

Dipnotları tercüme etmekte seçici davrandık ve kelimelerin anlamlarına dair dipnotları zaten çeviriye yansıttığımızdan dolayı tekrar tercüme etme ihtiyacını duymadık. Muhammed Hamidullah'ın başlık ve numaralandırma usulünü tercümede aynen kullandık. Hamidullah hoca ayrıca yazma nüshanın varak numaralarını da tahkikin içerisinde vermiştir. Biz de bunları köşeli parantez içinde verdik. Metnin aslında olmayıp konunun anlaşılması için bazı bilgileri dipnotta vermeyi uygun gördük ve bu türden bilgilerin mütercime ait olduğunu belirttik.

Bu tercümeyi yaparken bizden desteklerini esirgemeyen pek çok kişi oldu. Öncelikle bu projeye bizi dâhil ederek İbn İshâk'ın *Sîre*'sini tercüme etme onurunu bize yaşatan Prof. Dr. Mehmet Azimli'ye teşekkür ederim. Ayrıca tercümenin bazı bölümlerini okuyup tashihte bulunan Dr. Öğr. Üyesi Fatih Zengin, Öğr. Görevlisi İshak Durmuş, Mustafa A. Gökduman ve kızım Merve Yıldırım'a da teşekkür ederim.

Selahattin Yıldırım
Malatya-2021